

Informatiebrief aan de Raad

Zaaknummer: Z - 24/092829
Documentnummer:
Datum: 10 december 2024
Onderwerp: Voortgang opvang Oekraïense ontheemden

Geachte Raad,

Sinds de inval van Rusland in Oekraïne zijn miljoenen Oekraïners op de vlucht geslagen. Zij hebben noodgedwongen veiligheid moeten zoeken in andere landen, waaronder Nederland. Gemeenten spannen zich gedurende de oorlog in Oekraïne onverminderd in om ontheemden op een goede manier op te vangen, zowel in de gemeentelijke opvang als via particuliere initiatieven. We zien dat dit een grote opgave is voor de gemeente Wassenaar en voor andere gemeenten.

Met deze informatiebrief wordt de raad geïnformeerd over landelijke ontwikkelingen en de opvang van ontheemden uit Oekraïne in de gemeente Wassenaar in 2024.

Landelijk ontwikkelingen

Verlenging Richtlijn Tijdelijke Bescherming voor ontheemden

Op 2 maart 2022 heeft de Raad van de Europese Unie de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) in werking gesteld. Hiermee hebben vluchtelingen uit Oekraïne in alle EU-lidstaten tijdelijk recht op opvang, medische zorg, werk en onderwijs. In eerste instantie werd de RTB geactiveerd voor een jaar, met de mogelijkheid om deze twee keer te kunnen verlengen tot en met 4 maart 2025. Gezien de onzekere situatie in Oekraïne heeft de Raad van de Europese Unie besloten de RTB in de huidige vorm met nog een jaar extra te verlengen, aldus tot en met 4 maart 2026. Hierdoor kunnen ontheemden uit Oekraïne een jaar langer in EU-lidstaten verblijven met eerder genoemde rechten.

Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne

De wettelijke basis voor de opdracht aan gemeenten was gebaseerd op het staatsnoodrecht. In 2024 is het staatsnoodrecht vervangen door de nieuwe wet 'Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne'. Hiermee is de opvangtaak niet langer aan de burgemeester toegekend, maar aan het college van burgemeester en wethouders.

Regeling eigen bijdragen

Met de wijziging van de Regeling opvang ontheemden Oekraïne (RooO), kunnen gemeente sinds 1 juli 2024 een eigen bijdrage innen van ontheemden die inkomen hebben en in de gemeentelijke opvang Oekraïners (GOO) verblijven. Per 1 januari 2025 zijn gemeenten verplicht deze eigen bijdrage te innen. Hierdoor gaan volwassen ontheemden meebetalen aan de kosten voor gas, water en elektriciteit van de GOO. De bedrage is € 105 voor een volwassene en € 210 voor een gezin per maand.

De inkomsten uit de eigen bijdrage die gemeenten ontvangen worden in mindering gebracht op de totale bijdrage die zij vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid ontvangen ter dekking van de kosten voor de opvang van Ontheemden uit Oekraïne. De inning loopt in het geval van Wassenaar via de gemeente Leidschendam-Voorburg, die ook de uitbetaling van het leefgeld voor de ontheemden in Wassenaar verzorgt. In de gemeente Wassenaar gaat het om ongeveer 15 ontheemden die een eigen bijdrage moeten gaan betalen.

Landelijke bezetting

In Nederland verblijven op dit moment circa 122.000 ontheemden uit Oekraïne die recht hebben op tijdelijke bescherming¹. Op 20 september 2024 waren er 91.000 GOO-plekken gerealiseerd waarvan 90.740 plekken bezet waren. Dit leidt tot een bezettingsgraad van 99,7 % van de GOO-plekken.² Andere ontheemden worden bij particulieren opgevangen of hebben zelf huisvesting geregeld.

Op 13 november 2024 heeft de Minister van Asiel en Migratie de bijgestelde prognose instroom Oekraïense ontheemden voor 1 juli 2025 gepresenteerd³. Op basis van het verwachte aantal ontheemden, is het aantal benodigde opvangplekken voor 1 juli 2025 vastgesteld op 109.000.

Opvang in Wassenaar

Wassenaar is een gastvrije gemeente. Sinds de uitbraak van de oorlog in de Oekraïne spannen de gemeente en haar inwoners zich in om mensen op de vlucht te helpen.

De inspanningsverplichting voor de gemeente Wassenaar was in 2024 om 91 GOO-plekken te realiseren. Met de nieuwe prognose voor instroom wordt de inspanningsverplichting per 1 juli 2025 verhoogt naar 99 plekken. Met de huidige 119 beschikbare GOO-plekken, voldoet Wassenaar daar ruim aan.

Huisvesting

In november 2024 krijgen 178 ontheemden opvang in Wassenaar; 64 in de particuliere opvang (POO) en 115 in een van de gemeentelijke opvanglocaties (GOO).

¹ Zie brief 'Opvangopgave ontheemden uit Oekraïne' dd. 13 november 2024

² Zie de verzamelbrief opvang Oekraïne, dd. 27 september 2024, van het Ministerie van Asiel en Migratie

³ Zie brief 'Opvangopgave ontheemden uit Oekraïne' dd. 13 november 2024

De GOO in Wassenaar bestaat uit drie grotere locaties;

- Op de ANWB-locatie is plek voor 300 ontheemden, waarvan 50 plekken meetellen voor de inspanningsverplichting van de gemeente Wassenaar. De overige plekken tellen mee voor de gemeente Den Haag, die verantwoordelijk is voor het beheer van deze locatie.
- Voor de locatie Villa Sijthoff heeft de gemeente in 2024 een extra woonlaag gehuurd. Daarmee zijn de plekken uitgebreid van 28 naar 49.
- Op de Deijlerhoeve is plek voor 20 ontheemden.

De tijdelijke huisvesting van Oekraïense ontheemden blijft echter een puzzel. Bijna alle landelijke en regionale opvanglocaties zijn vol, maar er blijven door voortzetting van het conflict Oekraïense ontheemden naar Nederland komen. Daarnaast zijn er ook mensen die niet meer terecht kunnen in de particuliere opvang en daardoor bij de GOO aankloppen. Voor de GOO geldt dat er tijdelijke huurcontracten zijn, waardoor de zoektocht naar andere locaties onverminderd door blijft gaan.

Werk en welzijn

Vluchtelingen die onder de RTB vallen, mogen zonder werkvergunning betaald werk doen in Nederland. Veel Oekraïense ontheemden die in Wassenaar wonen, zijn ook aan het werk. Alle kinderen die leerplichtig zijn, gaan naar school. Zij die de basisschoolleeftijd hebben, maar nog te weinig Nederlands beheersen, gaan naar de lokale taalklas.

De meeste ontheemden die in Wassenaar worden opgevangen, verblijven inmiddels langere tijd op een van de GOO's. Hierdoor kennen we de mensen persoonlijk en zien we dat er bij sommigen problemen ontstaan, wat verschillende oorzaken kan hebben. Het leven in een opvanglocatie biedt weinig privacy, en men leeft met meerdere mensen dicht op elkaar. Daarnaast is er grote onzekerheid over de situatie in Oekraïne, en daarmee het toekomstperspectief. De groep die al langer in de opvang verblijft, kwam naar Nederland met het idee dat ze snel weer terug konden keren naar hun thuis. Dat beeld hebben ze echter met de tijd moeten bijstellen, en nu is veel onzeker. Zij missen hun vertrouwde sociale kring hun eigen omgeving, hun baan en soms ook familie die zijn achtergebleven.

Bovengenoemde problematiek geldt overigens meer voor de wat oudere Oekraïners. De jongeren die op school zitten en inmiddels de taal beter beheersen, lijken het vaak wel redelijk naar hun zin te hebben. Een aantal geeft zelfs aan permanent in Nederland te willen blijven. Door regelmatig op de GOO aanwezig te zijn, kunnen medewerkers van de gemeente de bewoners te woord staan en helpen bij alledaagse zaken. Daarnaast kunnen zij met vragen en zorgen terecht op het wekelijkse spreekuur voor Oekraïense ontheemden op het gemeentekantoor en zijn we ook via een vast mailadres bereikbaar.

Financiën

De uitgaven voor de opvang van en verstrekkingen voor Oekraïense ontheemden worden gedekt vanuit de Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne. Deze valt onder het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Op grond van deze regeling heeft de gemeente in 2024 recht op een bedrag van € 61 per dag voor elke gerealiseerde opvangplaats in de GOO en € 92 per maand voor een

geregistreerde persoon in de POO. Per 1 januari 2025 worden deze bedragen verlaagd naar € 44 per dag voor een GOO-plek en € 48 per maand voor een POO-plek.

De door het Rijk beschikbaar gestelde financiële middelen voor het organiseren van de opvang zijn voor Wassenaar tot nu toe toereikend. Als er zich geen grote wijzigingen voordoen, zoals het moeten huren van een duurdere vervangende locatie, zal de gemeente in 2025 financieel uit moeten komen met de verlaagde rijksbijdrage van de € 44 normbedrag per opvangplek in de GOO. Mocht dit onverhoopt niet lukken, dan kan de gemeente werkelijke kosten declareren bij het Rijk.

De opvangkosten voor Oekraïense ontheemden in Wassenaar bedragen naar verwachting in 2024: € 1.113.000. Dit bedrag wordt gedekt vanuit de te verwachten rijksbijdragen (€ 1.354.000).

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders,

drs. K.D. Handstede,
gemeentesecretaris

drs. L.A. de Lange,
burgemeester

Deze brief is digitaal vastgesteld. Hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.